

Pædagogisk læreplan for

Den Lille Børnehave

Den lille Børnehave er en selvejende Børnehave som har eksisteret siden 1965. Vi har driftsoverenskomst og samarbejde med Frederikshavn Kommune.

Børnehaven har 2 stuer – Solsikkerne og Mariehønsene med børn fra 2,11-6 år. På stuerne er der små rum børnene kan lege i, og vi bruger vores gode legeplads med mange muligheder for leg. Vi ligger i et boligområde med både lejligheder og parcelhuse, men modtager børn fra hele byen. I vores nærområde er der mulighed for at gå i skoven, til søen og andre legepladser, og vi kan benytte bus og tog hvis vi vil længere hen.

Natur og udeliv er en stor del af vores hverdag.

I arbejdet med læreplaner og barnets læring prioriterer vi et hverdagsliv, hvor det er væsentligt at børnegruppen fungerer, og alle har mulighed for indflydelse, nærvær og omsorg.

Det er væsentligt for os at møde børnegruppen og det enkelte barn hvor det er i sin udvikling.

Vi er som medarbejdere meget bevidste om vores rolle som ansvarlige for barnets læring og læringsproces i børnehaven

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, udvikling, læring og dannelse i Den Lille Børnehave. Læreplanen er et levende dokument, som KORT beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det pædagogiske arbejde i hverdagen.

Det fremgår af den pædagogiske læreplan, hvordan vi i Den Lille Børnehave, så vidt muligt, gennem hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø er tilrettelagt, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiver og deltagelse, til børnefællesskabet, til den aktuelle børnegruppes sammensætning og til børnenes forskellige forudsætninger.

Vi arbejder med, at det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø er integreret i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Vi tilstræber at vurdere børneperspektivet i et børnemiljø, og at inddrage børns egne oplevelser af børnemiljøet ud fra deres alder og forudsætninger.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan er udarbejdet med udgangspunkt i:

- Det fælles pædagogiske grundlag, som består af en række fælles centrale elementer, som skal være kende-tegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark
- De seks læreplanstemaer
- De tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.
- Frederikshavn Kommunes Børn – og Unge politik.

Hvis du vil vide mere om rammen for den pædagogiske læreplan

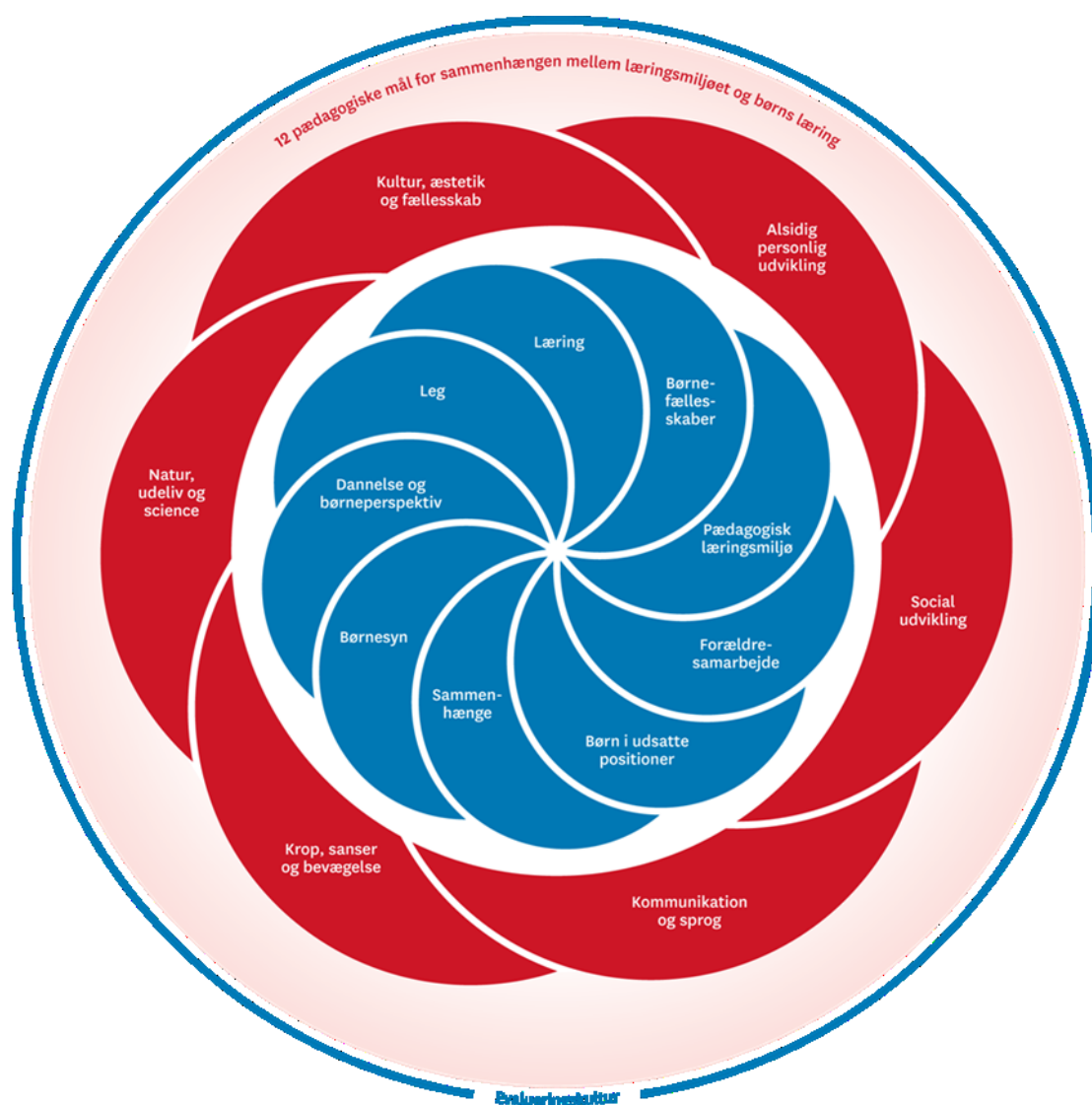
[Den styrkede læreplan](#)

(højre klik og tryk på; Åbn Link)

Hvis du vil vide mere om Børn og Unge politik Frederikshavn

[Børne- og ungepolitik Frederikshavn](#)

Det fælles pædagogiske grundlag og de seks læreplanstemaer

Det pædagogiske grundlag

Temaer i det pædagogiske grundlag	Korte retningsgivende refleksioner og eksempler på, hvordan vi i Den Lille Børnehave forholder os til temaet
<p>Børnesyn Hvordan kommer "børnesyn" fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os - og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?</p>	<p>Det pædagogiske personale er opmærksomme på relationers betydning for børns trivsel, læring, udvikling og dannelse og arbejder derfor bevidst med relationer mellem voksne og børn, samt indbyrdes mellem børn – Kvalid skema 7</p> <p>Igennem hele børnehavetiden arbejder vi bevidst med at udvikle børnenes sociale side, og det er væsentligt for os at møde børnene hvor de er i sin udvikling. Der er plads til forskellighed. Omsorg og tryghed er væsentligt i vores arbejde med børnesynet.</p>

<p>Dannelse og børneperspektiver</p> <p>Hvordan kommer "dannelse og børneperspektiver" fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os - og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?</p>	<p>Det pædagogiske personale er opmærksomme på om børnene oplever de forskellige dele af børnehavens dagligdag som meningsfuld, og justerer læringsmiljøet derefter – Kvalid skema 14</p> <p>At børnene møder voksne som gør børnehavelivet tryk, sjov, stor, spændende og farlig.</p> <p>Vi arbejder bevidst med at gøre hverdagens aktiviteter til læringsrum hvor børnene udfordres og inddrages, så de får noget med i livets "rygsæk" på en positiv måde.</p>
<p>Leg</p> <p>Hvordan kommer "leg" fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os - og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?</p>	<p>Det pædagogiske personale støtter, guider og rammesætter børnenes leg, så den udvikler sig positivt for alle børn. Der gives mulighed for at der skabes relationer og læring gennem leg – Kvalid skema 20</p> <p>Leg er stedet hvor børnene lærer, øver sig i de sociale regler og kan fordybe sig. Børnene kan lege alene, eller sammen med andre og være relationsskabende. Leg giver glæde og samhørighed. Leg udvikler børnenes kreativitet og fantasi. Børnene bruger leg til at bearbejde indtryk fra hverdagen og udvikler empati og rummelighed over for andre børn og voksne.</p>
<p>Læring</p> <p>Hvordan kommer "læring" fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os - og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?</p>	<p>Det pædagogiske personale er opmærksomme på børnene. De arbejder bevidst med børnenes læringsmuligheder, og oftest med afsæt i børnenes perspektiver og interesser – Kvalid skema 23</p> <p>Læring sker hele dagen igennem de daglige aktiviteter, f.eks. i garderoben hvor børnene skal lære at tage tøj på, i legen både indenfor og udenfor, når der spises, når vi er på tur, i samspil med de andre børn, i rundkreds, toiletbesøg</p>
<p>Børnefællesskaber</p> <p>Hvordan kommer "børnefællesskaber" fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os - og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?</p>	<p>Det pædagogiske personale er opmærksomme på det enkelte barn, dets placering i børnegruppen og på hele gruppen, samt på at skabe og fastholde fælles opmærksomhed i både voksen initierede aktiviteter og børnenes lege - Kvalid skema 22</p> <p>Vi er som personale meget lyttende og observerende i forhold til det enkelte barn. Vi arbejder hele tiden med at etablere gode børnefællesskaber hvor der er plads til forskellighed, vise omsorg, men også respekt for hinanden.</p> <p>Oftest vælger børnene selv hvem de vil lege med, men for at udfordre børnene og skabe nye fællesskaber vælger de voksne nogle gange. F.eks ved spisning af madpakker kan børnene have faste pladser. Dette for at skabe rum for forståelse, og etablere nye børnefællesskaber.</p> <p>Børnefællesskaber er vigtige så man føler at man hører til og bliver anerkendt. Vi oplever at børnene føler et fællesskab ved f.eks.: "nu er det os der skal på tur – og vi skal passe på hinanden" og det er vores skov</p>

	<p>Eks. på de store børnefællesskaber:</p> <p>Hverdagens leg Rundkreds Vores traditioner- f.eks. fastelavn, påskeuge, blomsterdag, OL uge, julemåneden Barnets fødselsdag i børnehaven. Ture ud af huset</p> <p>Eks. på mindre børnefællesskaber:</p> <p>Barbieleg Billeg Brætspil Lille gruppe på tur</p>
--	--

Det pædagogiske grundlag

Temaer i det pædagogiske grundlag	Korte retningsgivende refleksioner og eksempler på, hvordan vi i Den Lille Børnehave forholder os til temaet
<p>Pædagogisk læringsmiljø Hvordan har vi gennem hele dagen etableret et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.</p>	<p>Det pædagogiske læringsmiljø kan udvides og udvikles efter behov og det sker på en fagligt begrundet måde. Aktiviteter kan ændres og justeres efter behov. Vi følger børnenes initiativer, ved at gå foran, bagved eller ved siden af som personale- Kvalid skema 6</p> <p>F.eks. Læringsmiljøerne er hele tiden i spil igennem indretning af rum (både ude og inde) vi skaber muligheder for leg der er tilpasset efter børnegruppens sammensætning og behov.</p> <p>Dagen har en struktur som er genkendelig for børnene, men vi arbejder også spontant, og tager udgangspunkt i børnenes interesser og vejr og vind. Et Læringsmiljø kan være at opleve udelivet på forskellige årstider – varme/ kulde – tørvejr/regnvejr – stille /storm</p>
<p>Forældresamarbejde Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?</p>	<p>Det pædagogiske personale, børn og forældre samarbejder om konfliktløsning og om børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Forældrene får viden om hvilken betydning de har for deres barn, og vi vejleder respektfuldt forældrene i hvordan de kan understøtte deres barn hjemme - Kvalid skema 12</p> <p>F.eks. igennem den daglige snak med forældrene som vi vægter højt. De mere formaliserede forældresamtaler som vi tilbyder når børnene har været her i ca. 3 mdr. og når de er på vej videre til skole.</p> <p>Nyhedsbreve bliver sendt ud til alle forældre Bestyrelsen for børnehaven bliver oplyst og inddraget i hvad vi arbejder med, børnegruppens sammensætning og muligheder for aktiviteter.</p>

<p>Børn i udsatte positioner</p> <p>Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?</p>	<p>Det pædagogiske personale reflekterer over og handler på at justere læringsmiljøet, så alle børns trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes - Kvalid skema 15</p> <p>F.eks. samarbejdes der tæt med forældre/familie for at skabe bedst mulige rammer for børnenes udvikling.</p> <p>Vi bruger observationer af børnene til at understøtte vores samtaler med forældre</p> <p>Vi bruger institutionsrådgivning(PPR) til udvikling af vores pædagogiske arbejde med børnene</p>
<p>Sammenhænge</p> <p>Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen?</p>	<p>Det pædagogiske personale lytter og opmuntrer børnene til at fortælle om deres forventninger og bekymringer til skolestart. Ud over det har personalet fokus på at understøtte alle børn i at turde møde nye udfordringer, fordybe sig, være vedholdende og at kunne indgå i et børnefællesskab - Kvalid skema 19</p> <p>F.eks. storebørnsgrupper med aktiviteter som den gode stol, kend din familie, tegneopgaver, ture ud af huset.</p> <p>Det pædagogiske personale inddrager forældrene i et samarbejde om overgangen fra børnehave til skole og SFO. F.eks ud over den daglige samtale med forældrene, tilbydes forældrene samtale med udgangspunkt i dialoghjulet inden skolestart.</p> <p>Vi overleverer dialoghjulet/information om barnet videre til skolerne efter aftale med forældrene.</p>
<p>Inddragelse af lokalsamfundet</p> <p>Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?</p>	<p>Det pædagogiske personale benytter sig af lokalmiljøets fysiske og samfundsmæssige tilbud og muligheder med henblik på at skabe udvidede læringsmuligheder for børnene - Kvalid skema 17</p> <p>F.eks. tur til Hørkærskoven, hoppepuden, Atletcentret, Sognefogedgården, andre legepladser.</p> <p>Når børnene bliver ældre oplever vi at de har mere brug for at se omverdenen, så vi deler ofte børnene op i mindre grupper så alle aldre bliver tilgodeset.</p>

1. ALSIDIG PERSONLIG UDVIKLING

Mål for det pædagogiske læringsmiljø

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social - og kulturel baggrund.

2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Børnegruppens aktuelle sammensætning og børnenes forskellige behov – hvordan ses det i vores læringsmiljø, når det drejer sig om alsidig personlig udvikling

Vi har 50 børn i alderen fra 2,11 år til 6 år fordelt på 2 stuer – mariehøns og solsikker. Vi har fået mange nye børn ind. De nye børn har behov for meget omsorg og tryghed og lære personalet og husets sociale spilleregler at kende. De større børn har brug for læring og leg der understøtter deres udvikling til at komme videre i skole.

Hvordan kommer læreplanstemaet til udtryk dagen igennem og understøtter børnenes nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse:

I det fysiske læringsmiljø	Vi indretter både stue, uderum og hverdagens aktiviteter så der er mulighed for at skabe ro og tryghed for de nye børn og mulighed for de store børn til at lege og opleve.
I det psykiske læringsmiljø	Relationen mellem barn, forældre og personale er væsentlig for at skabe tryghed og omsorg. Vi er meget opmærksomme på at hjælpe barnet i de sociale relationer og blive deltagende i leg. De større børn drager omsorg for de mindre og hjælper på vej
I det æstetiske læringsmiljø	Børnene har billede af dem selv og hver deres mærke på deres faste garderobeplads som er med til at skabe tryghed for både små og store. Vi hjælper med at gøre deres rum overskueligt med deres ting, og stuen med legetøj/materialer

Når vi arbejder med alsidig personlig udvikling kan det ses at vi står på det DET FÆLLES PÆDAGOGISKE GRUNDLAG i disse konkrete eksempler fra hverdagen:

<p>Læring, leg, børnefællesskaber, børnesyn, dannelse og børneperspektiv:</p> <p>F.eks når barnet kommer i børnehaven mødes det altid af en voksen der siger godmorgen, og starter den første dialog.</p> <p>F.eks. når vi modtager nye børn forbereder vi de andre børn på det. Ved at snakke om det, men evt. også udpege et større barn der er med til at tage imod.</p> <p>F.eks : Mette på 2,11 er begyndt i børnehaven og er ved at øve sig i at tage sko på i garderoben. Hun udtrykker at det er svært og den voksne spørger: har du brug for hjælp? Ja siger Mette, og den voksne hjælper på vej ved at inddrage et større barn til også at hjælpe og guide. Ved fælles hjælp får Mette øvet sig i at tage sko på, og virker stolt, men også tryk ved at et andet barn har udvist hjælp.</p> <p>Det større barn har selv været i situationen, og møder det nye barn med forståelse og indlevelse sammen med personale.</p>
<p>Børn i udsatte positioner</p> <p>Søren på 3 år er startet i børnehaven og vil så gerne lege, men har svært ved ikke at overreagere i legen og kommer nogle gange til at slå på de andre børn. Han får derved en rolle i legen som ikke er hensigtsmæssig. Den voksne som er tilstede i situationen, bliver deltagende i legen. Søren hjælpes på vej til at indgå på en mere hensigtsmæssig måde i legen, og der bliver etableret et bedre børnefællesskab.</p>
<p>Forældresamarbejde</p>

Mette er lidt utryk ved at blive afleveret om morgenen i børnehaven. Vi aftaler hvordan vi hjælper hende bedst muligt, så dagen starter god for både Helle og forældre. Her aftaler vi at det er Ok at Mette har sin bamse med som tryghed.

Ved aflevering og afhentning gør vi plads til at overlevere beskeder, og dagligdags eksempler, som gør at forældrene føler sig trygge ved at aflevere deres barn.

Sammenhænge

Inden barnet starter i børnehaven er de på besøg med forældre, hvor der bliver delt nødvendig information til og fra børnehaven.

Så vidt muligt får vi overleveringer fra dagpleje/ vuggestue inden start i børnehaven. Evt. via dialoghjul eller samtale med dagplejer/vuggestue efter aftale med forældre. Dagpleje/vuggestue er også velkommen til et besøg.

Ligeledes overleverer vi dialoghjul videre til skole efter aftale/samtale med forældre

2. SOCIAL UDVIKLING

Mål for det pædagogiske læringsmiljø

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.

2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Børnegruppens aktuelle sammensætning og børnenes forskellige behov – hvordan ses det i vores læringsmiljø, når det drejer sig om social udvikling

Vores 2 stuer hedder mariehønsene og solsikkerne. På begge stuer er der børn fra 2,11 år og op til 6 år. Der er næsten lige mange drenge og piger. Igennem hele børnehavelivet arbejder vi med barnets sociale udvikling for at gøre barnet klar til at komme videre i skole

Hvordan kommer læreplanstemaet til udtryk dagen igennem og understøtter børnenes nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse:

I det fysiske læringsmiljø	Vi skaber rum til at børnene både kan lege alene eller sammen med andre. Vi er opmærksomme på at være fysiske med et kram/knus til barnet i de situationer hvor det er relevant for at skabe tillid og tryghed for børnene.
I det psykiske læringsmiljø	Vi lægger vægt på at børnene føler sig som en vigtig del af fællesskabet. Børnene skal føle sig set og værdsat. Men skal også kunne vise hensyn og tage sig af de andre. Ved os møder børnene tydelige voksne som hjælper barnet med at indgå på en god og hensigtsmæssig måde i de sociale relationer. Vi støtter børnene i at modtage et nej og i at kunne sige nej.

I det æstetiske læringsmiljø	Børnehaven er indrettet meget hjemligt, med sofa, billeder, hyggeting. Vi sørger for en god stemning og ro til at komme ind i børnehaven
------------------------------	--

Når vi arbejder med social udvikling kan det ses at vi står på det DET FÆLLES PÆDAGOGISKE GRUNDLAG i disse konkrete eksempler fra hverdagen:

<p>Læring, leg, børnefællesskaber, børnesyn, dannelse og børneperspektiv</p> <p>Mette og Søren bygger med lego og er fordybet i deres leg. Anders er lige kommet i børnehaven og synes det ser spændende ud og sætter sig ned og leger med. Mette og Søren synes de bliver forstyrret i legen og siger: Anders du må ikke være med. Anders bliver ked af det og har brug for hjælp. Den voksne gør Mette og Søren nysgerrig på hvor god Anders er til f.eks. at bygge robotter af lego, og skaber en relation til legen.</p> <p>Børn møder mange forskellige børn og voksne i børnehaven som hver især er med til at udvikle deres sociale relationer. Forskellighed ses som en ressource, børnene lærer at handle og agere på deres måde overfor de andre børn.</p>
<p>Børn i udsatte positioner</p> <p>Vi er bevidste om at børn i udsatte positioner, nogle gange har svært ved at indgå i sociale fællesskaber. Vi arbejder med deres egen sociale udvikling igennem leg og fællesskaber f.eks. i små grupper hvor der er tid til at være nærværende og den voksne kan understøtte ved både at gå foran, ved siden af og bagved.</p>
<p>Forældresamarbejde</p> <p>Vi gør meget ud af at forklare/fortælle hverdagshistorier om deres barn. Forældrene får indsigt i at deres barn er en del af det store fællesskab, som nogle gange kan være svært at begå sig i. Men som de voksne hjælper på vej ved at understøtte dem i deres egen sociale udvikling.</p>
<p>Sammenhænge</p> <p>Vi vægter at børnene skal være sociale robuste når de skal videre i skole. I børnehaven stopper de som "de store", men kommer i skole som "de små" og skal møde nye venner, og indgå i nye sociale relationer. Ved at møde mange forskellige børn og voksne i børnehaven, som barnet skal forholde sig til, får børnene opbygget deres selvværd og selvtillid i relationerne.</p>

3. KOMMUNIKATION OG SPROG

Mål for det pædagogiske læringsmiljø

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.

2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Børnegruppens aktuelle sammensætning og børnenes forskellige behov – hvordan ses det i vores læringsmiljø, når det drejer sig om kommunikation og sprog

Vores børnegruppe består lige nu overvejende af dansk talende børn. Vi har børn med sproglige udfordringer. Vi oplever til tider lidt "Ipad engelsk"

Hvordan kommer læreplanstemaet til udtryk dagen igennem og understøtter børnenes nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse:

I det fysiske læringsmiljø	Vi arbejder hele tiden med at skabe rum så der bliver plads til at kommunikere og bruge sproget. Indretning i huset gør at der er mulighed for at være i små rum, men også være en større gruppe sammen
I det psykiske læringsmiljø	Vi arbejder med at udvikle børnenes sprog gennem hverdagens aktiviteter. De skal have mulighed for at give udtryk for sig selv og støttes i at udvikle et personligt sprog- både med krop og tale. Alt dette for at kunne indgå i et socialt fællesskab med de andre børn og tilegne sig sociale færdigheder.
I det æstetiske læringsmiljø	Vi har bogstaver og tal på vægge, som vi kan snakke om. Billeder og bøger der inspirerer til samtale. Kreative ting som er lavet af børn med udgangspunkt i det de er optaget af eller har arbejdet sammen om. Vi giver børnene kendskab til forskellige historier og eventyr.

Når vi arbejder med kommunikation og sprog kan det ses at vi står på det DET FÆLLES PÆDAGOGISKE GRUNDLAG i disse konkrete eksempler fra hverdagen:

Læring, leg, børnefællesskaber, børnesyn, dannelse og børneperspektiv:

Vi arbejder med børnenes sproglige udvikling i hverdagsaktiviteterne

F.eks.: Vi holder som oftest rundkreds hver dag efter madpakken. Her læses der f.eks. historie, eventyr, rim og remser. Vi synger sange, leger sanglege og der danses

Børnene fortæller også på skift om hvad de f.eks. har lavet i weekenden eller skal lave. Et barn har måske haft vores weekendbamse Solvej eller Buller med hjem som der skal fortælles om. Der bliver også snakket om forskellige hverdagsting, og hvad der rører sig hos børnene lige nu.

Når vi spiser madpakke sidder vi oftest ved små borde, hvor der skabes mulighed for en samtale, og de sidder sammen med deres venner eller børn på samme alder. Vi er opmærksomme på også at skabe læringsrum der.

Vi arbejder med at barnet får et personligt sprog de kan bruge til at begå sig i sociale relationer med.

Vi støtter børnene i at udtrykke følelser og anvende sproget som et redskab dertil. Vi støtter også barnet i at bruge sproget til at sige til og fra over for andre på en ordentlig måde. Vi arbejder med at skabe en respektfuld omgangstone for både børn og voksne i børnehaven. F.eks. øver vi børnene i at bruge ja tak og nej tak: Ja tak jeg vil gerne have formiddagsmad - eller nej tak jeg vil ikke lege lige nu, men måske vi kan lege senere udenfor.

En lille gruppe børn er på skift med ude og handle ind til formiddagsmad sammen med en voksen – i den lille gruppe er der tid til samtale og der bliver sat ord på mange ting f.eks. tal, mad – det kan jeg godt lide eller det bryder jeg mig ikke om! - hvad ser vi på vejen? hvordan går man i en butik? Hvor kommer maden fra? De har også medbestemmelse om hvad der skal handles ind.

Børn i udsatte positioner

Vi har fokus på børn med sproglige udfordringer og opretter en sproggruppe hvis der er behov for det. Hvis der er børn med særligt behov vedr. sproget har vi mulighed for at få hjælp fra talekonsulent(PPR)

Forældresamarbejde

I den daglige forældrekontakt fortæller vi, hvis der er sket noget der kunne være godt at snakke videre om hjemme. Vi opfordrer til højtlesning og samtale med deres børn.
Vi bruger AULA, Facebook eller tavle til at kommunikere hverdagen ud til forældrene, så de har mulighed for at tale med deres barn om børnehaven.

Sammenhænge

Vi har fokus på at børnene skal i skole, og derved erhverver sig et sprog og forståelse for kommunikation inden de skal videre. Vi har en storebørnsgruppe hvor kommunikation og sprog er en naturlig del af læringen.

4. KROP, SANSER OG BEVÆGELSE

Mål for det pædagogiske læringsmiljø

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.

2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Børnegruppens aktuelle sammensætning og børnenes forskellige behov – hvordan ses det i vores læringsmiljø, når det drejer sig om krop, sanser og bevægelse

Børnegruppen

Vi har en børnegruppe som er vant til at være ude, og vi benytter os meget af vores uderum på legepladsen hvor der er god plads til både små og store børn.

Hvordan kommer læreplanstemaet til udtryk dagen igennem og understøtter børnenes nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse:

I det fysiske læringsmiljø	Vi har indrettet huset så der er mulighed for stille lege, og mulighed for at bruge kroppen i pølerum eller danserum. Ligeledes er legepladsen indrettet med forskellige muligheder for at bruge krop og sanser.
I det psykiske læringsmiljø	Børnene har mulighed for at opleve glæde ved at bruge deres krop til bevægelse og blive bevidst om dets muligheder. De voksne er tæt på og understøtter barnet i legen hvis der er brug for det.
I det æstetiske læringsmiljø	Vi bruger lyd, lys og andre sanseindtryk til at understøtte det fysiske og psykiske læringsmiljø

Når vi arbejder med krop, sanser og bevægelse kan det ses at vi står på det DET FÆLLES PÆDAGOGISKE GRUNDLAG i disse konkrete eksempler fra hverdagen:

Læring, leg, børnefællesskaber, børnesyn, dannelse og børneperspektiv

Vi har et klatretræ på legepladsen som bruges flittigt. F.eks. sidder Anders tit deroppe nu, men i starten af hans børnehaveliv havde han vanskeligt ved at komme derop. Han har øvet sig i at finde muligheder for at komme op

på første gren, og derefter arbejdet sig videre op. Han så hvad de andre store børn gjorde, og fik råd fra de voksne.

I motorikgruppen bliver kroppen brugt til mange ting, sanglege, kolbøtter, vi synger sammen, der bliver taget udgangspunkt i børnenes ønsker og behov. F.eks. er der lige nu et barn som er vild med gangnamstyle, og den er god at bruge kroppen til. Der bliver også snakket om hvad sund mad gør for kroppen.

Vi holder afslapning fredag efter madpakker hvor børnene får hver deres tæppe og pude til at ligge med. Der bliver sat afslapningsmusik på. Børnene øver sig i at være og ligge stille, og bearbejde sanseindtryk.

Børnene leger f.eks. gemmeleg og stopdans både indenfor og udenfor.

Der opstår spontane lege som cykelløb, fodboldkampe eller alle mine kyllinger på legepladsen

Vi finder små trampoliner frem, snurretop og laver forhindringsbaner.

Børn i udsatte positioner

Se ovennævnte eks.

Alle børn deltager, men vi er opmærksomme på alle børn og deres muligheder. Nogle børn har brug for mere hjælp fra de voksne til at deltage.

Forældresamarbejde

Vi er opmærksomme på børns motoriske udvikling, og oplever vi der er behov for hjælp går vi i dialog med forældrene. Vi har mulighed for at spørge ergoterapeut fra PPR om råd og vejledning

Sammenhænge

I børnehavetiden arbejder vi også med at sidde stille, og lære at lytte til andre. Når barnet skal videre i skole er det en god forudsætning at have med i bagagen.

5. NATUR, UDELIV OG SCIENCE

Mål for det pædagogiske læringsmiljø

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Børnegruppens aktuelle sammensætning og børnenes forskellige behov – hvordan ses det i vores læringsmiljø, når det drejer sig om natur, udeliv og science

Når børnene starter i vores børnehave er det meget forskelligt hvad de har oplevet af natur, udeliv og science. Men de fleste oplever en glæde ved brug af naturen. Nogle børn skal vænne sig mere til at være ude andre, men vi oplever for det meste, at når børnene stopper i børnehaven, har udelivet fundet en naturlig balance.

Hvordan kommer læreplanstemaet til udtryk dagen igennem og understøtter børnenes nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse:

I det fysiske læringsmiljø	En god etableret legeplads hvor der er mulighed for at få naturoplevelser under buske, træstammer, mirabelletræer. Sand, jord, vand, sten, grene er næsten altid tilgængelige materialer. Vi har Hørkærskoven tæt på hvor der også er sø – her går vi også på opdagelse
I det psykiske læringsmiljø	Voksnes lyst til udelivet smitter af på børnene, så de føler sig trygge ved at eksperimentere med ting i naturen. De kommer til opleve glæde ved naturen med alle sanser, og opleve den som et rum for både leg og fantasi. Børnenes sociale kompetencer kommer i spil – her er tid til ro og fordybelse. Børnene udbygger venskaberne og vi oplever i mindre grad konflikter. Vi oplever at fællesskabet bliver større når der har været et fælles mål f.eks at bygge en lille træhytte i skoven.
I det æstetiske læringsmiljø	Vi har små haver med forskellige grønsager og blomster. Billeder af fugle, insekter. Forskellige bøger med dyr, insekter, blomster mm. Vi tager også naturen med ind i børnehaven når vi gør brug af naturmaterialer, finder haletudser til akvariet. Vi passer på naturen og har ofte affald med hjem til container.

Når vi arbejder med natur, udeliv og science kan det ses at vi står på det DET FÆLLES PÆDAGOGISKE GRUNDLAG i disse konkrete eksempler fra hverdagen:

<p>Læring, leg, børnefællesskaber, børnesyn, dannelse og børneperspektiv</p> <p>Hver dag er vi ude – børnene oplever årets gang med vejrets skifte. F.eks. når det har regnet meget er der vandpytter og vand i dæk, som børnene samler og får lavet mudderkager m.m. Vi tænder nogle gange bål, både til hygge men også til f.eks. at bage pandekager m.m. Alle 4 elementer oplever børnene - jord, ild, vand og vind da vi er ude i al slags vejr. Børnene hjælper de voksne med at feje, ordne legeplads</p> <p>Vi udforsker naturen ved f.eks. at gå i skoven hvor der bliver bygget hytte som vi kan komme tilbage til.</p> <p>Vi har blomsterdag hvor hvert barn medbringer en sommerblomst til at plante i små krukker på legepladsen. Vi opfordrer til de selv er aktivt med til at købe blomsten, og de hjælper med at vande og se dens udvikling i børnehaven.</p> <p>Børnene har været med til at plante forskellige grønsager og blomster, og følger med i udviklingen indtil det evt. kan spises.</p> <p>Der findes ofte dyr, insekter, regnorm som der laves små bo til i spande, glas el. lign. Vi får derved en snak om hvordan man passer på ting i naturen</p> <p>Der bliver undersøgt i bøger og på Ipad navnene på de forskellige dyr og planter som der findes på legeplads eller i skoven.</p> <p>Den bedste leg er oftest med vand, så når der har været regnvejr er dagen ekstra god. Der bliver lavet kager og undersøgt hvor meget vand man kan få i en spand fra vandpytter eller bildæk.</p> <p>Science kan være at vi tænder et bål og ser magien omkring det.</p>
Børn i udsatte positioner

Ved at bruge uderummet skabes der plads til børn der har brug for, at der skal være højere til loftet nogle gange.
Forældresamarbejde Vi viser ofte på Facebook og AULA hvad vi laver udenfor. Vi forklarer også forældrene hvorfor vi bruger udelivet meget.
Sammenhænge Vi giver børnene en god viden om natur, udeliv og science som de kan gøre brug af når de skal videre i skole.

6. KULTUR, ÆSTETIK OG FÆLLESSKAB

Mål for det pædagogiske læringsmiljø

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.

2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Børnegruppens aktuelle sammensætning og børnenes forskellige behov – hvordan ses det i vores læringsmiljø, når det drejer sig om kultur, æstetik og fællesskab

Lige nu består børnegruppen af danske børn.

Vores "årsplan" er bygget op omkring traditioner, hvor nogle er fra den danske kultur og andre traditioner er skabt i børnehaven. I relation til traditionerne bliver der f.eks. lavet kreative ting, lavet mad, forskellige lege/sange, og hvad der rører sig blandt børnene.
I hverdagsaktiviteterne bliver kreativiteten ofte inddraget.

Hvordan kommer læreplanstemaet til udtryk dagen igennem og understøtter børnenes nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse:

I det fysiske læringsmiljø	Vi giver børnene mulighed for at tilgå kreative materialer og gør plads til at de kan anvendes både indenfor og udenfor
I det psykiske læringsmiljø	Vi udfordrer børnene til at tænke kreativt og anderledes, og støtter dem i at finde andre måder at løse problemer på. Børnene oplever sig selv som en vigtig del af et fællesskab som den man er, og møder en børnehavekultur som sætter spor. Fællesskab hvor der er plads til forskellighed. Børnene er selv med til at italesætte overfor de andre børn om hvordan det er at gå i børnehave.
I det æstetiske læringsmiljø	Vi gør brug af børnenes egne kreationer til pynt i børnehaven, og gør meget ud af at omgivelserne indbyder til leg.

Når vi arbejder med kultur, æstetik og fællesskab kan det ses at vi står på det DET FÆLLES PÆDAGOGISKE GRUNDLAG i disse konkrete eksempler fra hverdagen:

<p>Læring, leg, børnefællesskaber, børnesyn, dannelse og børneperspektiv</p> <p>Når vi åbner om morgenen bliver der som regel lavet tegnebord hvor der er mulighed for at sidde stille og hygge med at tegne selv eller farvelægge tegninger.</p> <p>En af vores traditioner er fastelavn hvor vi laver masker, klipper katte, maler på tønde og slutter af med en fastelavnsfest med udklædning, boller, lege bide til bolle og snørøbåndsspising og til sidst slå på tønden. Der bliver kåret katte konge og dronning.</p> <p>Bedsteforældredag hvor barnet kan få besøg og vise deres børnehave frem. Bedsteforældrene har evt. deres barnebarns favoritkage eller boller med til fælles kagebord. Der leges indenfor eller udenfor, spilles spil eller laves puslespil. Bedsteforældrene inddrager impulsivt ofte børn som ikke får besøg, så de også oplever at være en del af fællesskabet, eller personalet agerer bedsteforældre.</p>
<p>Børn i udsatte positioner</p> <p>Børn i udsatte positioner er vi meget opmærksomme på når vi har vores traditioner, da det til tider kan virke uoverskueligt for dem når hverdagens struktur og normale aktivitet fraviges. Vi bruger tid på at forberede på hvad der skal ske, og forsøger så vidt muligt at en voksen har fokus på børn med behov.</p>
<p>Forældresamarbejde</p> <p>I de arrangementer og aktiviteter hvor det er muligt at forældre kan deltage oplever vi et stort engagement. Både med hjælp til renovering af legeplads/udearealer, bage kage, eller de skal nyde synet af at deres børn går Lucia. Forældre lærer andre forældre at kende ved arrangementer og får større kendskab til børnehavelivet.</p>
<p>Sammenhænge</p> <p>Sammenhæng her for os er at traditionerne bliver gentaget fra år til år. Det skaber genkendelighed og ofte stor glæde. Vi oplever når børnene er videre i skole, at der stadig tales sammen om traditionerne. Ligeledes når søskende kommer ind har de allerede et kendskab til børnehavens liv og traditioner.</p>

Systematisk evaluering

